

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtak pop.; v slučaju praznika dan oprejš - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Neprankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 50, za četrt leta Din 150, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 70 (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje - Jugoslovanska strokovna zveza

Ob našem občnem zboru.

Ob priliki občnega zbora naše Jugoslovanske strokovne zveze v nedeljo je treba, da se zavedamo, kaj je slovenskemu krščanskosocialnemu delavstvu ta njegova organizacija bila in kaj mu je. Kajti svojo življenjsko silo črpa vsaka organizacija iz zavednosti svojih članov, ki v njej tako rekoč vidijo sami sebe, združene v eno samo telo in dušo. Če tedaj delo naše Jugoslovanske strokovne zveze motrimo s tega stališča, smemo reči, da je svojo nalogo kot budilka delavske zavesti, kot zagovornica delavskih interesov in kot voditeljica našega delavstva na poti do boljše eksistence in višje kulture pa do enakopravnega položaja v družbi vedno zvesto, vestno in z uspehom vršila, kolikor je to v sedanjih družbi sploh mogoče.

Toda danes bi radi poudarili nekaj drugega: Jugoslovanska strokovna zveza ni bila samo zastopnica gmočnih in duševnih interesov delavstva v najožjem pomenu, marveč je imela in ima - in, kakor upamo, bo še imela - važno vlogo v življenju slovenskega naroda sploh. Najprej je z idejami, na katerih sloni njeno delo za strokovno izobrazbo in izboljšanje materijalnega položaja delavstva pa s tem delom samim dokazovala in dokazuje, da delo za enakopravnost in dvig delavskega razreda ne samo da ni v nasprotju s krščansko vero, ampak da krščanstvo, prav poimovano, delo za najbolj zastopljene sloje človeške družbe kot zapoved krščanske ljubezni, pravičnosti in bratovske vzajemnosti naravnost kategorično zahteva. Ni dober in ni pravi kristjan in katoličan, kdor se za delavstvo ne briga, komur ni mar za njega zaščito in osvoboditev od izkoriščanja, in kdor meni, da je krščanstvo popolnoma indiferentno napram socialnemu vprašanju in uredbi družbe: to smo vselej in povsod poudarjali in zabičevali, čeprav se to ni vedno rado slišalo. Lahko rečemo, da smo v tem oziru imeli uspeh in da je zavest o strogih socialnih dolžnostih kristjana in krščanske družbe danes med nami vsami trdna, kajti nihče, ki ima katoliškega duha, ne more biti več slep za strašne in usodne posledice, ki jih vsak dan z večjo strahovitostjo rodi moderni velekapitalizem, t. j. ražajo človeško družbo v propad. Gospodarske krize se množijo in so postale nujen in neizogiben pojav velekapitalizma; brezposelnost raste v nezaslišane dimenzije, tako da ljudje omejevanje porodov smatrajo kot edini izhod iz tega položaja; racionalizacija gospodarstva ustvarja le nove legijone proletarcev, tako da danes pač ni krščanskega človeka, ki bi mogel na sodobnem kapitalizmu videti kakšno »dobro stran«. Kapitalizem je prinesel med ljudi le divjo medsebojno razredno borbo, bratovstvo je dejansko le še demagogična politična fraza ali pa usmiljen lek na preočividne in splošnosti le preveč škodljive socialne rane, do čim kot princip življenja v gospodarstvu nima absolutno nobene veljave. »Pri denarju se neha prijateljstvo«, to je za vsakega danes postalo naravnost dogma. Krščanskosocialno delavstvo ima po svoji Jugoslovanski strokovni zvezi gotovo dosti zasluge, da je zavest krivičnosti kapitalizma pa njegove neskladnosti s krščanstvom v nas ostala živa.

Jugoslovanska strokovna zveza pa se ni borila samo zoper materijalistično mišljenje in materijalistično prakso nositeljev velekapitalizma, ampak tudi zoper materijalistično mišljenje delavstva. V tem oziru je naša strokovna zveza bila in je eden najkrepkejših glasnikov in nositeljev idealizma med slovenskim ljudstvom. Zametali smo in zametamo zgodovinski materializem socialne demo-

Naši železničarji v Belgradu.

Od 13. do 16. junija t. l. so bili v Belgradu zastopniki Prometne zveze, Saveza železničarjev Jugoslavije, Udruženja strojevodij, Udruženja uradnikov in Udruženja kurjačev. Odposlanstvo je na vseh merodajnih mestih interveniralo v prilog neresenih važnih prometnih in personalnih vprašanj, zlasti pa urgiralo sprejem pravilnika za pomožno osebje državnih prometnih ustanov in izplačilo dolgoletnih razlik železniškim delavcem iz leta 1923. Interveniralo se je, da puste naknadne kredite za prekournno delo, da se sprejme zakon o državnem prometnem osebju in uredba o organizaciji ministrstva prometa v zvezi s povišanjem prejemkov uslužbencev vseh kategorij in strok. Vrh tega je odposlanstvo predlagalo izpremembo zakona o dosegu pravice do osebne pokojnine in tako dalje.

Sprejemi pri vladi.

Odposlanstvo je bilo sprejeto od namestnika ministra prometa dr. Kumandija, od pomočnika ministra finance dr. Gospodnetiča in od ministra dr. Korošca. V ponedeljek je odposlanstvo sprejel predsednik vlade Živkovič.

Deputacija je predala sledeči spomenici:

SPOMENICA

Jugoslovanski železničarji kot uslužbenci državnih prometnih ustanov so prišli v materialnem pogledu v zelo kritično situacijo, ker še do danes od strani merodajnih faktorjev niso rešena najvitalnejša vprašanja vseh prometnih uslužbencev, četudi so bile zahteve večkrat poslale ali osebno predane poedinim gg. ministrom prometa. Kljub obetanjem, katera so dali poedini gg. ministri, naše zahteve v nobenem vprašanju niso povoljno rešene.

Radi tega se izraža podpisanim družtvom od strani njihovega članstva nezadovoljstvo, ki nikakor nima protidržavnega značaja, nego je samo izraz resnične kritične situacije med vsemi uslužbenci.

Na osnovi tega smatrajo podpisana društva železničarjev za svojo dolžnost, da potom spomenice in deputacije predstavnikov vseh železničarskih društev iznesejo težnje celokupnega jugoslovanskega železničarstva predsedniku kraljevske vlade, od katerega se nadejamo, da bo naši prošnji za rešitev najvažnejših vprašanj ugodil.

Znano je vsem, da se mora kraljevska vlada boriti z največjimi ekonomskimi

kracije, imamo in gojimo idealističen etos naroda in človeštva, priznavamo moralne vrednote krščanstva kot edini pravi temelj človeške družbe in vidimo cilj človeškega življenja v najvišjem duhovnem blagru človeka, ne pa v možnosti največjega materijalnega užitka. To smo delavstvu vedno zabičevali in mu bomo. Ako naj iz delavstva pride prepoved človeške družbe, kakor je to dogma marksizma, potem se mora delavstvo samo prepovedati, stati etično na višku in se zoper materijalizem sodobne človeške družbe boriti s prepovedjo idealnih ciljev in idealnega smisla življenja in njegovih dobrin.

Prav zaradi te svoje miselnosti in borbe pa je naša Jugoslovanska strokovna zveza, čisto po intencijah in v duhu rajnega mojstra Kreka, po svojem strokovnem delu veliko storila tudi za naše

težkočami, ali vendar smatramo, da bi se moglo ugoditi našim zahtevam in to v interesu države same kakor tudi njenih uslužbencev, kateri so s svojim delom, pridnostjo in zvestobo doprinesli največje žrtve.

V očigled gornje konstatacije so se odločila podpisana društva, da z vsemi legalnimi sredstvi kar najodločneje nastopijo za zaščito svojih pravic in za priznanje istih, da tako privedejo svoje članstvo do zadovoljstva in veselja za opravljanje njihovega napornega službovanja, katero je zvezano z veliko odgovornostjo kakor v nobeni drugi panogi državne službe.

Vprašanja, katera je potrebno nujno rešiti v interesu države, službe in varnosti prometa ter v interesu uslužbencev, so:

Uredba o reorganizaciji ministrstva prometa in prometne službe

in v zvezi s to uredbo izboljšanje materialnega stanja uslužbencev vseh kategorij in strok. Pripominjamo, da so že vsa ministrstva dobila svoje uredbe, razen ministrstva za promet in njemu podrejenih uslužbencev, ki predstavljajo v ekonomskem pogledu države kakor tudi v pogledu njene obrambe najvažnejši faktor. Ker so z uredbami ostalih ministerstev zadobile materialno izboljšanje samo nekatere kategorije, prosimo, da se za ministrstvo za promet izda uredba, s katero se bo osiguralo materialno izboljšanje poleg prve in druge kategorije uradnikov tudi vsem ostalim kategorijam uslužbencev.

Revizija zakona o državnem prometnem osebju.

ki vsebuje skoro za vse uslužbenke velike krivice, je vrlo potrebna. To dokazujejo mnogobrojne pritožbe državnemu svetu, ministrstvu za promet, generalni direkciji in poedinim direktorijem, kar je dalo mnogo brezplodnega posla vsem navedenim inštamam. Ker je zakon nejasen, in dovoljuje različno interpretacijo, še danes niso rešene vse krivice in ne morejo biti, dokler ni izvršena temeljita revizija zakona, katera se mora izvršiti s sodelovanjem vseh železničarskih društev. Pripominjamo, da nima ni ena druga stroka državne službe toliko raznih kategorij uslužbencev kot naš državne prometne ustanove ter je zato potrebno vzajemno delo vseh zainteresiranih faktorjev.

Potrebo izpremembe zakona o državnem prometnem osebju so priznali vsi do-

sedanji gg. ministri prometa in je bil s členom 326 fin. zakona za leto 1927/28 kot s finančnim zakonom za leto 1928/29 v členu 344. pooblaščen ministrski svet, da spremeni in dopolni odredbe zakona o državnem prometnem osebju.

Dosedanji pravilnik vzporednih pripadnosti.

ne odgovarja današnjim prilikam v pogledu potnin, kilometraže, potnega pavšala, dodatkov za nočno delo, funkcijskih dodatkov šefom postaj, prometnim, blagajniškim in kalkulantnim uslužbencem itd. Poleg tega predstavlja največjo krivico predpis člena 4. tega pravilnika, ki pravi, da pripadajo nagrade po tem pravilniku osebju samo tedaj, ako je za njih izplačilo odobren v budžetu kredit in v kolikor je odobren. S tem členom ni samo pogažen najesnovnejši pojem plače uslužbencev, nego radi pomanjkanja kreditov nastajajo tudi druge težkoče, ki imajo znaten vpliv na službo samo.

Pravilnik o brezplačni in znižani vožnji.

Ta pravilnik je za ostale drž. uslužbenke že razglašen ter je stopil v veljavo s 1. marcem 1930 medtem ko vprašanje znižane vožnje uslužbencev državnih prometnih ustanov do danes ni rešeno, četudi je s pravilnikom MS br. 1340/30 od 18. jan. 1930 z čl. 25. predpisano, da bodo povlastice za osebje državnih prometnih ustanov predpisane s posebnim pravilnikom.

Z dosedanjim pravilnikom je delavcem prizadeta največja krivica, ker jim je odvzeta pravica do režijske vožnje z brzimi vlaki in ukoričene legitimacije. To dejstvo ustvarja med delavci poleg njihovega slabega materialnega stanja veliko nezadovoljstvo in ker smatramo, da bi se z odobrenjem režijskih legitimacij delavcem in z odobrenjem pravilnika samega dohodki uprave železnice nikakor ne zmanjšali, prosimo, da se tudi to vprašanje prav reši.

Pravilnik o službeni obleki.

Z dosedanjim pravilnikom predvideni letni pavšal v iznosu Din 400 do 600 za uradnike nikakor ne zadošča za nabavo službene obleke, ki mora ustrezati ugledu in reprezentanci tako prometnih kot ostalih uradnikov. Zahtevamo tedaj, da se v novem pravilniku predvidi pavšal za nabavo obleke vsem uradnikom in voznemu strojnemu osebju v izmeri, ki je predvidena za uradnike ministrstva notranjih del, a ostalim uslužbencem da se podeli obleka v naravi. Uradniki naj si nabavijo predpisano obleko sami. Prav tako prosimo, da se s pravilnikom o službeni obleki predvidi letno dvoje modrih delovnih oblek delavcem in da se eksekutivnemu osebju poleg pavšala odnosno službene obleke podeli še bunde, filcane čizme in kožaste kape v naravi.

Izprememba zakona o zadobitvi pravice na osebno pokojnino.

Z zakonom o pridobitvi pravice na osebno pokojnino, ki je stopil v veljavo 6. jan. 1929, se je odredilo, da se prizna pravica na osebno pokojnino šele po 10 letih, prebitih v službi državnih prometnih ustanov tako, da se v ta čas ne šteje doba, katero je uslužbenec prebil na delu v državnih prometnih ustanovah kot dnevničar. S to omejitvijo so oškodovani v prvi vrsti

samo železničarji, ker se uslužbenci prometnih naprav rekrutirajo iz železniških delavcev, ki se že nahajajo v državni službi in ne kakor v drugih strokah državne službe, kjer se sprejema za uslužbence privatne osebe, ki prvokrat stopajo v državno službo. Železniški uslužbenci so regulirani šele po preteku več let efektivne državne službe kot delavci-vršilci dolžnosti reguliranega osebja in izgube s tem vso prejšnjo službo za penzijo. Na tisoče reguliranih uslužbencev je, ki so bili po 15 do 28 let v službi kot dnevničarji, pa so bili šele sedaj regulirani. Po citiranem zakonu bi morali delati še 10 let (torej bi znašala skupna služba 38 let), da bi zadobili pravico na osebno pokojnino. Citirani zakon ne predvideva izjemnih odredb za one, ki so v službi onemogli ali bili poškodovani, ker zahteva zakon za vseh 10 let efektivne službe v reguliranem svojstvu in istočasno anulira vse nasprotno določbe zakona o državnem prometnem osebju.

Z ozirom na izjemen položaj in dejstvo, da se na mesta uslužbencev postavljajo železniški dnevničarji, ki že pred tem delajo isti posel v državni službi, prosimo, da se izvrši izprememba zakona o pridobitvi pravice na osebno pokojnino za državno prometno osebje v toliko, da v pogledu pridobitve pravice osebne pokojnine za prometno osebje veljajo predpisi zakona o državnem prometnem osebju, in da se prizna v efektivna leta za pridobitev penzije ves oni čas, katerega so prebili v delu pri državnih prometnih ustanovah, bilo v reguliranem ali nereguliranem svojstvu.

Gospoda predsednika kraljevske vlade prosijo predstavniki vseh železničarskih društev, da izvoli vsa navedena vprašanja, katera so iznešena v spomenici hitro rešiti. Pripominjamo še, da predstavniki železničarjev dolgo časa niso imeli namere obrniti se osebno na g. predsednika kraljevske vlade, ker so jim bile znane težkoče pri izvajanju vseh nalog, poverjenih mu od Nj. Vel. kralja. Toda ker je potreba železničarjev zelo velika in odpomoč nujna, so se odločili, razjasniti tudi samemu gospodu predsedniku kralj. vlade vrlo težak položaj v nadi, da bo gospod predsednik s svojo spretno roko in s sodelovanjem ministrskega sveta našel možnost za povoljno rešitev iznešenih vprašanj tako v interesu državnih prometnih naprav kot njihovih uslužbencev.

Spomenica.

Pravilnik za pomožno osebje državnih prometnih ustanov.

Pomožno osebje državnih prometnih ustanov — v prvi vrsti pomožni delavci in profesionisti — se nahajajo v zelo kritičnem položaju, ker so še danes regulirani njihovi delovni pogoji in odnosi za začasnim pravilnikom iz leta 1920, ki že davno ne odgovarja več življenjskim prilikam. Po letu 1920 so dobile železničarske

sindikalne organizacije od poedinih ministrov prometa obljube, da se bo v najkrajšem času izdal definitivni pravilnik. Ta provizorij pa traja že 10 let, čeprav je bilo z zakonom o državnem prometnem osebju od 1. nov. 1923 v členu 6 zadnji odstavek odredeno, da bo minister za promet po zaslišanju ministr. sveta predpisal pravilnik, s katerim se bodo regulirale plače in ostali službeni odnosi pomožnega osebja. Ta pravilnik danes po 6 letih od razglasenja imenovanega zakona še ni izšel in vobče ni regulirano vprašanje plač in starostnega zavarovanja železniških delavcev znašajo danes od 600 do 1000 Din, a plače profesionistov do 1400 Din, kateri zneski nikakor niso dovolj visoki za preživljanje samega delavca brez družine.

Ne samo interes osebja, ampak tudi interes državne prometne ustanove je, da se razmere delavstva do uprave in obratno definitivno regulirajo in uredi vprašanje starostnega zavarovanja. Zbog nezadostnih plač je padla tudi produkcija v vseh strokah službe. V interesu državnih prometnih ustanov in prizadetih delavcev smatramo, da je potrebno brez odloga rešiti vprašanje delavcev in prosimo, gospoda predsednika kraljevske vlade, da izda naredbo, da se takoj predpiše pravilnik za pomožno osebje državnih prometnih ustanov.

Delavske razlike.

Državne prometne ustanove dolgujejo že od leta 1923 železniškim delavcem in profesionistom v prvi vrsti onim na teritoriju direkcije državnih železnic v Ljubljani razliko med plačami po začasnem pravilniku iz leta 1920 in urninami po naredbi M. S. br. 72-1923 in odlokom G. D. br. 7355-23. V smislu odloka G. D. br. 7355-23 bi se morala izvršiti prevedba delavcev iz plač predvidenih v čl. 7 začasnega pravilnika na urnine s 1. sept. 1923. Ta prevedba pa se je izvršila v poedinih direkcijah postopoma in poleg tega niti v isti direkciji ne istočasno za vse delavce, ampak najprej v delavnicah, pozneje v skladiščih in sekcijah za vzdrževanje proge, medtem ko se je prevedba postajnih in skladiščnih delavcev izvršila šele leto dni kasneje. Za izplačilo dolgovane razlike delavcem je potreben kredit v iznosu 16 milijonov 500.000 Din in je Generalna direkcija državnih železnic z odlokom G. D. F. O. br. 64.32-29 od 1. nov. 1929 odredila, da se imajo do 10. dec. 1929 predložiti finančnemu oddelku Generalne direkcije plačilni spiski za izplačilo razlike delavcem.

Prosimo, da se odredi ministru financ, da ugotovi predlogu g. ministra za promet ter odredi zadostni naknadni kredit za izplačilo dolgovane difference železniškim delavcem.

Delavski krediti.

V vseh oblastnih direkcijah je v budžetskem letu 1929-30 primanjkovalo krediti

ta za izplačilo plač železniškim delavcem in to v prvi vrsti delavcem za vzdrževanje proge. Na teritoriju direkcij državnih železnic v Zagrebu in v Sarajevu so se poslali delavci na brezplačen dopust in to v poedinih sekcijah celo za čas do 2 mesecev. V budžetu za tekoče budžetsko leto niso odobreni zadostni krediti, ampak so krediti za poedine sekcije celo zmanjšani in preti nevarnost, da se bodo v tem letu pošiljali delavci še na daljši brezplačni dopust in bodo s tem družine delavcev obsojene na gladovanje, medtem, ko bo delo pri popravilanju in vzdrževanju prog prekinjeno, kar bo zmanjšalo varnost prometa.

Poleg tega pripominjamo, da se plače železniških delavcev že več let ne regulirajo in ne povečavajo, ampak so bile te plače s 1. aprilom 1927 zmanjšane za 10% radi pomanjkanja kredita. Položaj delavcev na železnicah je danes zelo nepovoljen in primanjkuje dobrih delovnih moči ter je zopet nastopilo stanje, ki je bilo uradno ugotovljeno v razpisu M. S. br. 72-23. Prosimo gosp. predsednika kralj. vlade, da posveti tej spomenici posebno pažnjo in odredi, da se posameznim železniškim direkcijam pravočasno odobri zadosten naknadni kredit, da se tako odvrne opuščanje ali pošiljanje delavcev na brezplačen dopust in zopet regulira delavske plače.

Predstavniki vseh železničarskih društev prosijo, gospoda predsednika kralj. vlade v imenu vsega delavstva, zaposlenega pri državnih prometnih ustanovah, da posveti delavskim vprašanjem še prav posebno pažnjo in odredi, da se čimprej definitivno regulira vprašanje delavskega pravilnika starostnega zavarovanja in zopet povrnejo delavcem prejšnje ugodnosti in se izplačilo dolgovana razlika.

Uspeh intervencij.

Vsi gg. ministri so se živo zanimali za v spomenicah našeta vprašanja ter zagotovili deputaciji, da bo delavski pravilnik takoj podpisan in še ta mesec objavljen (podpisan je bil 15. jun. 1930).

Nadalje so izjavili, da se je uredba o organizaciji ministrstva saobračaja izločilo iz splošne uredbe, ter izide tekom prihodnjih dni uredba o izmenjavi zakona o državnem prometnem osebju, ki pa bo reguliral le sistem položajnih plač. Ta uredba je že podpisana od ministra saobračaja in ministra financ ter se nahaja sedaj v podpisu pri predsedniku vlade.

Dela se v posebni komisiji na splošni izmenjavi zakona o državnem prometnem osebju ter bo delo v kratkem gotovo, vendar se zna pripetiti, da se bo moralo z elaboratom čakati, dokler ne bo ministrstvo pravde končalo spremembe splošnega uradniškega zakona. Enako so v izdelavi odnosno že definitivno redigirani razni ostali pravilniki, ki čakajo na podpis.

G. dvorni maršal je zagotovil, da bo na najvišjem mestu predložil spomenice

in se podrobno informiral radi izplačila razlik delavcem.

G. predsednik kr. vlade je v daljši avdijenci deputacijo zelo prijazno sprejel, zaslišal težnje zastopnikov organizacij in deputaciji zagotovil, da bo ukrenil vse, da se uredi položaj železničarjev in čimprej sprejmejo potrebni pravilniki, ker smatra železniško službo za eno najvažnejših in odgovornih.

Skupni nastop vseh strokovnih organizacij je na merodajnih mestih napravil najboljši vtis in je podkrepil zahteve vseh železničarjev, ki so popolnoma upravičene in predstavljajo minimum zahtev za zboljšanje njih gnetnega položaja. Razvoj in preveč državnih prometnih naprav je v veliki meri odvisen od zadovoljnosti uslužbenega osebja, ter železničarji po sedanjih izjavah vseh merodajnih faktorjev upravičeno pričakujejo na čimprejšnjo rešitev teh perečih vprašanj.

* * *

Osrednji odbor. Seja osrednjega odbora se bo vršila v soboto 21. t. m. ob 18 v prostorih Prometne zveze. Vsi in točno!

Plačilnica Kočevje. V nedeljo, dne 22. t. m. se bo vršil v gostilni Kastelic v Predoljah ob 15 popoldne urstveni občni zbor skupine Kočevje za progo Grosuplje—Kočevje s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo delegata osrednjega odbora, 2. volitve odbora in nadzorstva, 3. slučajnosti. — Pozivajo se vsi tovariši, da se občnega zbora v čim večjem številu udeležijo.

Skupina Maribor. Dne 29. junija 1930 ob 9 dopoldne se bo vršil na Koroški cesti št. 1 splošni članski sestanek skupine Maribor. Z ozirom na poročilo delegata osrednjega odbora o zadnji intervenciji v Belgradu, se pozivlja celokupno članstvo, da se sestanek polnoštevilno udeležijo.

Skupina Ljubljana. Opozarjamo ponovno članstvo, da naj plačuje po možnosti članarino med uradnimi urami v prostorih Prometne zveze, in sicer vsak dan dopoldne in popoldne. Dne 6. julija se bo vršil ob 10 dopoldne v prostorih zveze splošni članski sestanek skupine Ljubljana. Poročajo delegati o intervenciji v Belgradu.

Plačilnica Zidani most. V smislu sklepa tukajšnje plačilnice vodi blagajniške posle in pobira članarino tov. Paulič Andrej, na kar se članstvo opozarja.

Tabor kršč. socialistov bo 29. junija pri Sv. Joštu nad Kranjem Tovariši in tovarišice — pridite! Govorita tov. Langus J. in Kroš! T.

Atom:

Katoliške ali neutralne delavske organizacije.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

73. Resnično je v tem času število najrazličnejših združenj, zlasti delavskih, mnogo večje kot drugikoli. Ni tu mesta, da bi preiskali, odkod ima več od njih svoj postanek, kaj hočejo in po kateri poti hodijo. Vendar pa obstoja domneva, ki jo potrjujejo mnoga dejstva, da jim načelujejo ponajveč bolj skrivni povzročitelji in da isti uporabljajo metodo, ki ni v skladu s krščanskim imenom in ne z blaginjo držav, in ki delajo na to, da bi polastivši se vseh delavskih obratov, prisilili tiste, ki se jim nočejo pridružiti, da s pomanjkanjem delajo zato kazen.

74. V takih razmerah se morajo krščanski delavci odločiti, katero izmed obeh imajo raje, ali da se pridružijo združenjem, kjer se je treba bati za vero, ali pa da snujejo med seboj svoja društva, da tako združijo moči, da se srčno morejo rešiti od onega naloženega toda neznanega nasilja. Da je vsekakor nujno želeli to drugo, bi li mogel obstojati kak doom pri onih, ki nočejo postavljati največje dobro človeka v najočividnejšo nevarnost?

75. Gotovo je zelo hvalevrednih precej izmed naših, ki dobro umevajo, kaj od njih časi zahtevajo, ki poskušajo in se prizadevajo na kak način bi mogli proletarce privedi v boljše razmere s poštenimi sredstvi. Sprejeti so njihovo zaščito in se trudijo, kako bi pomnožili blagor družin in posameznikov in tudi kako bi pravično uredili razmerje, o katerem se med seboj nahajajo delavci in gospodarji. Prizadevajo si, gojiti in utrditi v obeh spomin na dolžnost in spolnovanje evangelijskih zapovedi. Te

zapovedi namreč človeka odprčajo od pohlepnosti, prepovedujejo mu prekoračenje (prave) mere ter čuvajo slogo v državi kljub največjim razlikam med osebami in premoženjem. Iz tega vzroka vidimo, da se večkrat sestanejo odlični možje na enem kraju, kjer imajo med seboj skupne pogovore, združujejo sile ter se posvetujejo, kaj bi bilo najbolj koristno. Drugi se trudijo različne vrste delavcev združiti v primerna združenja, pomagajo z nasvetom in v dejanju, ter skrbijo, da ne bi prenehalo pošteno in koristno delo. Živahnost vzdržujejo in zaščito nudijo škofje, s katerih pooblastilom in odstopom več svetnih in redovnih duhovnikov med združenimi pridno skrbijo za to, kar spada k izobrazbi duha. Končno ne manjka katoličanov, bogatih na premoženju, ki so postali nekako prostovoljni sodrugi delavcev, ki so ustanavljali in se z veliko denarjem prizadevajo združenja na široko razširiti. Z njihovo pomočjo je lahko možno delavcu skrbeti ne samo za trenutne dobrine, ampak tudi upati, da si z delom more zaslužiti pošten bodoči počitek. Koliko dobrega je tako mnogotera in živahna delavnost doprinesla za skupni blagor, je bolj znano, kakor da bi bilo primerno to pripovedovati. Iz tega po pravici upamo v bodoči čas, da le tovrstna združenja stalno rastejo in se s pametno zmernostjo vodijo. Država naj ščiti te sestanke državljanov, ki so pravno združeni, nikar pa naj se ne vmešava v njihovo notranje poslovanje in red. Njihova življenjska sila se ohranja osrednotranjega vpliva in se le prelahko osrednotranjega sunka uniči.

Kakor je razvidno iz papeževih besedi, gre tu za strokovne delavske organizacije, katerih glavni cilj je, priboriti delu njegove pravice. Te strokovne organizacije bi imele stopiti na mesto nekdanjih cehov, kakor je to papež že opetovano poudaril. Kakor le-ti, tako naj bi tudi vzor strokovnih organizacij bilo zgolj delavstvo s katoliškim

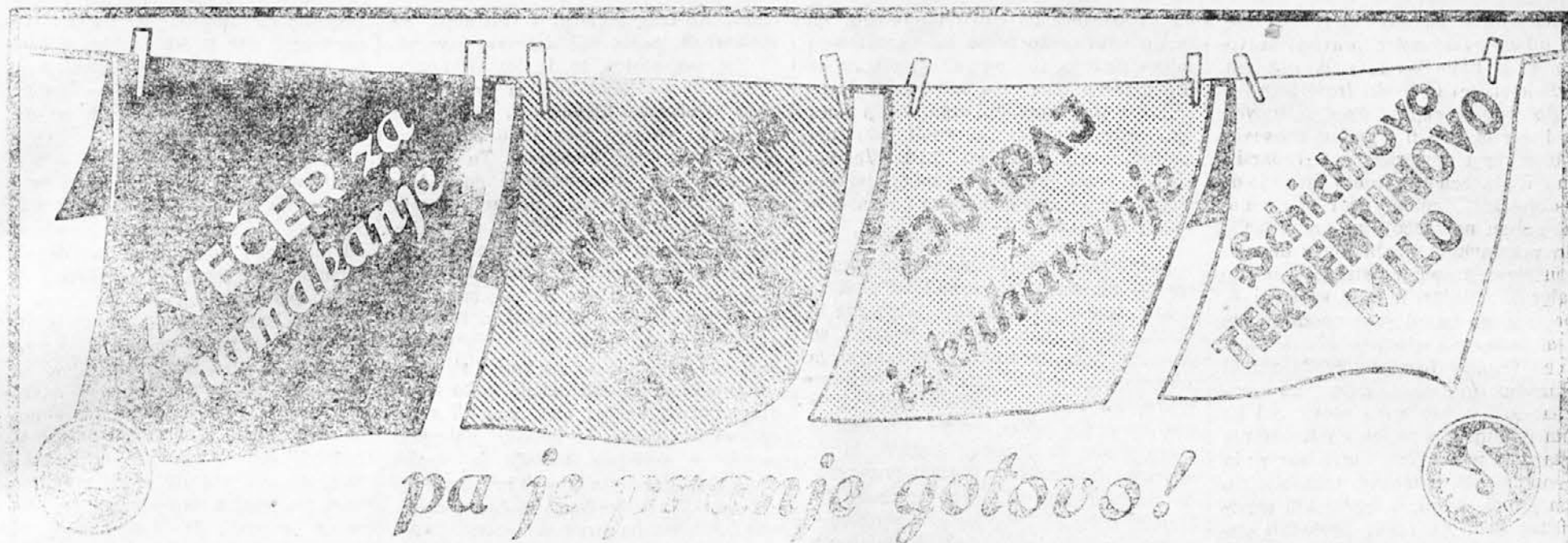
svetovnim nazorom in te organizacije naj bi obsegale vse delavstvo.

To ostane ideal in gotovo bi bilo najlepše, če bi mogli življenje po tem vzoru uravnati. Pa to za enkrat ne gre. Življenje gre svojo pot in mi moramo računati z življenjem kakoršno je. Skrbeti moramo, da se temu vzoru vedno bolj približujemo in vsak korak mora krščansko delavstvo temu vzoru približevati, ne pa oddaljevati.

Dvoje moramo tu predvsem poudariti. Pri delu in boju strokovnih organizacij nikakor ne gre za zgolj materialistične cilje, kakor se tu in tam delavstvu očita. Gre za to, da ima tudi delavec pravice, ki mu gredo vsled dela, ki ga je storil za človeško družbo. Gre za to, da ima tudi delavec pravico do življenja in sicer do človeka dostojnega življenja. Z eno besedo, tu gre za za pravice, katerim se delavec ne more in tudi ne sme odpovedati ne da bi grešil proti peti božji zapovedi, ki pravi tako prepoveduje ubijanje samega sebe, kakor ubijanje bližnjega. In kdo ne ve, da se morajo strokovne organizacije boriti za tiste stvari, ki delavcu po naravnem in božjem pravu pripadajo, in katerih ne more pogrešati ne da bi se odpovedal pravici bivanja na zemlji.

Dalje pa moramo poudariti, da ostanejo katoliška načela v krščanskih strokovnih organizacijah vedno neokrnjena in taka morajo ostati.

Če upoštevamo ti dve načeli, tedaj razumemo kako je treba umevati poziv dr. Janeza Ev. Kreka iz l. 1904., ko je klical vse delavstvo v skupne strokovne organizacije, kajti le složno si more delavstvo izbojevati svoje pravice. V kulturnih in versko nravnih vprašanjih ostane krščansko delavstvo na katoliških tleh, kedar pa gre za pravične delavske zadeve, pa nastopi skupno z vsemi delavskimi organizacijami. Kajti le v slogi je moč, in kjer je moč, tam je zmaga.

Znižana vožnja za občni zbor JSZ.

Za občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze je dovoljena znižana vožnja po železnici v izmeri 25% vozne cene. Vsa navodila in legitimacije smo poslali vsem skupinam in zvezam. — Načelstvo JSZ.

Naši veterani na Rožniku.

Že par let smo govorili o tem, kako bi se po dolgih letih zopet sešli vsi veterani kršč. soc. delavskega gibanja. Proslava 70 letnice tov. Gostinčarja pa je ta naš nameravani sestanek potisnila tako v ospredje, da smo nekateri kar stopili skupaj in sklenili. Najprvo smo nameravali priti skupaj na Šmarni gori. Ker se nam je pa ta gora zdela za naše stare kosti vendarle nekoliko previsoka in bi morda marsikateri ne mogel priti, smo si izbrali Rožnik.

Kmalu po osmi uri zjutraj so že prihajali preteklo nedeljo prvi na naš Rožnik. Mladi in stari, pomešani med seboj, so celo uro prihajali skupaj. Malo pred deveto uro so pričeli delavski fantje v zvoniku cerkvice pritrkavati in takoj je nastalo slavnostno razpokošenje in živahno vrvenje na hribčku, pozdravljanje na vseh straneh.

Ob 9 je daroval v polni cerkvi sveto mašo g. dr. Debevec, naš stari prijatelj in sodelavec. Med sveto mašo je imel lep in pomemben govor. Po službi božji pa smo se zbrali v salonu gostilne na Rožniku in skupaj preživeli par uric med prepevanjem šentpeterske Krekove družine ob spominih na naša mlada leta, na trudapolno in vendar zadovoljnostno polno delo za časa dr. Kreka v delavski organizaciji. Zares, prijetni so delavčevi spomini na organizacijsko delo v mladih letih, saj je vsakdo delal požrtvovalno in poln navdušenja za pravično stvar. Med veselimi razpokošenjem nas je vse skupaj pozdravil v svojem in v imenu Jugoslovanske strokovne zveze tov. Jože Gostinčar, želeč nam za vse naše delo še obilo prijetnih uric v življenju. Končno smo se dali vsi skupaj slikati, tako da nam ta lepi dan ostane v trajnem spominu.

Ako h koncu še povemo, da so bili med udeleženci trije stari že 80 let, je dovolj zgovorno, kako so bili naši stari prijatelji in tovariši res navdušeni delavci v organizaciji in so lahko marsikomu v dober zgled.

Krekova mladina.

»Ogenj« izide kot dvojna številka za junij in julij 1. julija, na kar opozarjamo vse naročnike, da ne bodo reklamirali »Ognja« po nepotrebnem. — Uprava.

Delavski tabori bodo:

6. julija pri Sv. Mihaelu nad Laškim

13. julija v Logatcu.

Doma in po svetu.

Razsodba v belgrajskem procesu je bila izrečena 14. t. m. 14 obtožencev je bilo obsojenih na strogi zapor in robijo od 6 mesecev do 15 let. Največ je dobil Bernardič, in sicer 15 let robije. Nekateri so bili obsojeni tudi na izgubo državljanских pravic za več let. — 10 obtožencev je bilo oproščenih, med njimi tudi bivši predsednik hrvatske kmetijske stranke dr. Vladimir Maček.

Pekleni stroji so zopet eksplodirali, in sicer na kolodvoru v Nišu in njega bližini. Ubit je bil eden, več potnikov pa težje ranjenih.

Koroški Slovenci so imeli 5. t. m. v Celovcu zborovanje svojega gospodarskega in političnega društva, ki je lepo uspelo in so se sprejele resolucije zlasti glede proslave 10 letnice plebiscita. Zanimivo za internacionalnost avstrijskih soc. demokratov je, da je celovška delavska zbornica, kjer imajo soc. demokrati absolutno večino, sklenila v proslavo 10 letnice zmagovitega plebiscita ustanoviti v plebiscitnem ozemlju deset knjižnic. Sklenjeno je bilo sicer, da bodo v teh knjižnicah tudi slovenske knjige, a zanimivo je, da so govorniki poudarjali velike zasluge soc. demokratov na izidu plebiscita in da delegatu-komunistu, ki jih je zaradi tega z doslednega marksističnega stališča čisto pravilno ostro napadel, sploh niso pustili govoriti. Majhni in nemočni so povsod zatirani!

* * *

V Avstriji so sedaj fašisti že toliko napredovali, da kar javno zahtevajo od državnih poslancev prisego na svoj fašističen prevratni program. Tako prisego so izsilili od nekaterih poslancev krščanske socialne stranke. Ker ima Heimwehr kljub vsem njenim senčnim stranem v kršč. soc. stranki s prelato dr. Seiplo na čelu še vedno precej zagovornikov, je poslanski klub stranke sklenil nekaj kompromis, ki omogoča poslancem biti član Heimwehra, zahteva se pa v političnih stvareh brezpogojna strankarska disciplina. — Kanclerju Schobru je uspelo izglasovati v parlamentu zakon o prepovedi svobodne nošnje orožja, oziroma doseči zakoniti temelj za prisilno razorožitev fašistične Heimwehr in socialno-demokratskega Schutzbunda. Ta zakon je Avstrija morala sprejeti, ker bi sicer težko dobila zunanje posojilo, ki ga nujno rabi. — Prelat dr. Seipel je politično še vedno zelo aktiven in zaviha svojemu nasledniku dr. Schobru uspehe, ki jih dosega s svojo stvarno politiko ter zato proti njemu ruje in skuša njegov položaj omajati. — Nemškega pučista majorja Pabsta, ki je bival v Avstriji in pomagal organizirati Heimwehr, je vlada izgnala. Zatekel se je v Italijo, k svojim prijateljem fašistom, s katerimi ga boja že dalje časa vežejo prijateljski stiki. »Gliha vkup štrih!«

Mussolini se je nagovoril. Fašistični prenapetosti pa so dobro ohranili v ušesih rožljanje s sabljo in besede o silni moči do zob oborožene fašistične Italije. Tako so bile v mestu Bariju demonstracije proti Franciji in Jugoslaviji. Pred poslopji zastopstev obeh držav so navsezadnje v divjem bojnem razpoloženju zažgali francosko in jugoslovansko državno zastavo. Vlada sicer pravi, da je skušala policija s skrajnimi sredstvi odvrniti demonstrante od tega dejanja in

da je bilo pri tem več karabinerjev ranjenih. Vendar bosta Francija in Jugoslavija proti temu postopanju po svojih poslanikih v Rimu protestirali.

Tudi Poljsko hoče spretna italijanska diplomacija spraviti v svoje mreže in jo angažirati za svojo politiko v srednji Evropi. Italija je v vednem strahu pred Francijo in njenim največjim evropskim zaveznikom — malo antanto, zlasti pa nje članico — Jugoslavijo, ki ima v tem koncernu vodilno vlogo. Zato je potoval italijanski zunanji minister Grandi v Varšavo in tam preizkušal položaj ter ponudil Poljski nekako vlogo posredovalke med Francijo in Jugoslavijo na eni — pa Italijo na drugi strani. Seveda se je pri tem poizkušalo od italijanske strani tudi še kaj več, namreč v temelju preokreniti poljsko zunanjo politiko napram poedinim članicam male antante. To bi bilo v razmerju napram Češkoslovaški spricho znanih divergene med Poljaki in Čehi morda lažje doseči, kakor pa v razmerju do Jugoslavije. Zdi se, da to poslanstvo ni doseglo zaželenega cilja in bo poljska politika ostala slejko prej neizpremenjena. — Naj se pri tej priliki ugotovi zanimivo dejstvo, da si je znala Poljska kljub vsem svojim notranje-političnim težavam ustvariti zavirljivo pozicijo v mednarodni politiki. Mnogo ji je k temu razumljivo pripomoglo njeno mejaštvo s sovjetsko Rusijo.

V Romuniji je po nekrvavo poteklem državnem prevratu, ki ga je povzročil povratek že skoro pozabljenega bivšega prestolonaslednika, sestavljen novo vlado po brezuspešnih navideznih poizkusih drugih zopet prejšnji predsednik vlade Maniu. Le-ta je prav za prav povratek prince pripravlil in izvršil. Sedaj so sklenili uničiti razporečni akt med sedanjim kraljem in njegovo soprogo Jeleno. Člani vladarske hiše se bodo med seboj pobotali. Papež je preko nuncijskega v Bukarešti čestital kralju Karlu k srečni vrnitvi.

V Španiji se je protimonarhistično republikansko gibanje zaradi nesposobnosti voditeljev močno uneslo. Najjačji nasprotniki sedanjega režima bi bili še katalonski avtonomisti, ki pa jih vlada skuša pomiriti in obenem oslabiti z delno ugoditvijo njih zahtev po vsestransko v okviru iberijske države samostojno katalonsko narodno državo. Tako je vlada dovolila zopet katalonsko zastavo in uradno rabo katalonskega jezika, ki je od španskega precej različen. Vlada poleg tega obeta, da se bodo vršile volitve še letos proti koncu leta.

Tudi Švica je docela militaristična. Dosedaj je zlasti v ljudskih masah prevladovalo mišljenje, da izjemno edina Švica od vseh drugih evropskih držav ni militaristična, se ne oborožuje in ne nalaga ljudskega denarja v morilna orožja ter tako najbolj očitno dokumentira in varuje svojo meddržavno nevtralnost. Pa temu ni tako. Prav te dni je parlament sklenil nabavo 105 novih vojnih letal z vso opremo. Vladni zastopnik je pri tej priliki opozarjal na oboroževanje ostalih držav, zlasti Francije in Italije. Švica se mora pripraviti za vsak slučaj, da varuje svojo nevtralnost.

Proti Gandiju se je obrnil sedaj tudi zastopnik organiziranih parijscev, najnižje indijske kaste, ki šteje okoli 70 milijonov duš. Apelira na papeža in angle-

škega kralja, da se zaščitijo parijski pred pripadniki drugih kast, ki jih preganjajo in se jim zagotovi socialna enakopravnost. V tem oklicu tudi močno napada Gandija, ki zastopa samo visoke kaste — gornjih desetisoč. Sploh je naenkrat evropsko časopisje skoro docela odreklo simpatije Gandiju, potem ko je vse do nedavno vtepalo v glavo evropskemu proletariatu Gandija kot velikega revolucionarja in boritelja za človečanstvo in socialno pravičnost. Sedaj se čuje, da se je Gandi čisto predručil od onih dni, ko je v Južni Afriki vodil delavske stavke in demonstracije in da so ga višje kaste (bogataši) pridobili čisto na svojo stran in je tako postal zastopnik indijske nacionalne in verske aristokracije ter popolnoma zapustil ljudstvo.

Spekulanti so na newyorški borzi zopet povzročili katastrofalen padec vrednostnih papirjev. Škodo cenijo na 4 milijarde dolarjev, ki jih bodo morali zopet plačati mali ljudje.

Silva Robba de Pocca Salvo:

Pisma iz Španske.

I.

Madrid, 10. jun. 1930.

Svetovna razstava v Barceloni l. 1929., interesi obrti, trgovine in industrije, novi kraji — novi ljudje, kupčijske zveze, peneca še vina, sijajna španska kuhinja, delničarstvo pri Trboveljski premogokopni družbi, vse to in še marsikaj tvori sklop tistih dejev, ki so vzrok, predpogoj in povod, da še danes delujem in neuhujem v deželi Don Kišota, z visoke ptičje perspektive zroč svetovne dogodke, zlasti pa dogodivščine svoje ožje domovine, posebno Slovenije.

Tudi slovensko časopisje imam tu. Na »Slovenski Narod« je bil naročen že moj stari oče. »Jutro« mi je bilo vsiljeno njega dni ob nakupu večjega števila delnic TPD. »Slovenec« je glasilo celokupnega slovenskega naroda, na »Delavsko pravico« pa me je opozoril lansko leto dejanski pevec in bodoči literat g. Niko Kuret, ko se je udeleževal tu na študentovskem kongresu.

In tako sem obveščen o vsem. Iz »Jutra«, kaj se je zgodilo pod Rožnikom 500 metrov poldesno od hotela »Tivoli«, desna steza, peti kostanj pod potom, iz »Naroda«, kdaj bo nevihta v Jugoslaviji, ki bo s točo debelo kot golobja jajca potolkla roge višnjegorskemu polju, iz »Slovenca«, koliko se bo nabralo krompirja za kočevske rudarje, ki je danes še po 0.20 Din za kg, a bo čez tri tedne ves uvel, črn in brezpredmeten, »Delavska pravica« pa je natančno poučena, kdo bi rad postal generalni ravnatelj prosvetnega odseka »Delavske zbornice za Slovenijo« s plačo 2000 + 1000 Din na mesec za četrtino dnevno brezplodno sedenje na dvomljivem stolu!

Ob vsem tem seveda zasledujem tudi potek zborovanj mednarodnega urada dela v Zenevi, na katerega ste slovenski delavci delegirali sodruga Filipa Uratnika soglasno, češ da bo kot tajnik »Delavske zbornice za Slovenijo« edini zastopal stališče vseh rudarjev Slovenije in Jugoslavije, ne pa samo tako avanih marksističnih justament-štanpunktov. Ko čitam, da hočejo marksisti iz delavskega oddelka mednarodnega urada dela vrniti edinega zastopnika krščan-

sko-socialistične utreške internacionale, ki je bil do sedaj notri, pravim: bravo, bravo, to je najboljša in najkrajša pot, ki drži k enotni delavski fronti!

Zgled ima Slovenija: Pred in po vojni so imeli marksisti v rudarskih revirjih 107% svojih pristašev: rudarsko enotno in hiperenotno fronto. In so jo do danes obdržali. Noben rudar ni organiziran, noben ne plačuje za organizacijo svojih prispevkov, vsi hodijo v deputacije, vsi junaško enotno stradajo, za vse se nabirajo milodari in uvel krompir — eto je torej enotnosti vseh enotnosti, da ji je ni para na svetu!

Tako enotno fronto potrebuje tudi mednarodni urad dela. Zato: ven z zastopniki krščanskih socialistov! Saj ko bo sila najhujša in uspeh enotne fronte proletarijata pod zaščito Karla Marksa in njegovih silnih epigonov tako sijajen, kot ga danes vidimo v rudarskih revirjih, tedaj bodo že prišli prečastiti gospodje v imenu krščanske Caritas nabirat krompir, denar in ponošen gvant...

Pravim torej: Ven s krščanskimi socialisti! Zivela enotna fronta marksističnih delavskih — voditeljev!

In kaj pravite, delavci, vi?!

Čez hribe in doline...

Hudajama. Strokovna skupina rudarjev prireja mesečne sestanke v Laškem in pri Sv. Jederti, ter večkrat tudi v Hudijami. Lepo število tovarišev se redno udeležuje teh sestankov, kar je vsekakor razveseljivo. Nekaj pa jih je, ki imajo vedno kake izgovore. Vendar pa je slednjih vedno manj. Članarino večina članov zelo redno plačuje, tako da nikoli ne ostanejo dolžni nad en mesec. Nekaj pa jih je vmes takih, ki dolgujejo za več mesecev ter ima s temi tovariši blagajnik sitnost, da jim pošilja opomine. Kdor pristopi v strokovno organizacijo, se mora zavedati svojih dolžnosti, mora biti cel mož. Kdor je pristopil v strokovno organizacijo, je dolžan plačati prispevke za njo, dokler članstva ne odpove. Nekateri menijo, da je 11 Din mesečno preveč plačevati. Povemo, da delavska organizacija imeti mora vsaj toliko članarino, da se sama vzdržuje. Ako bi se s premajhno članarino sama ne mogla vzdrževati in bi iskala podpor, potem ni več delavska. Poglejte druge organizacije, n. pr. grafično, kjer plačujejo tedensko 30, 50, 70 Din in ne trdijo,

da je preveč. Pa ni treba misliti, da imajo velikanske plače ter zaradi tega toliko plačajo. Ne, ampak zavest, da je organizacija tista sila, ki more delavca ščititi. V prej omenjeni organizaciji plača oni, ki zasluži mesečno okoli 1500 Din, za organizacijo tedensko 30 Din. Več delavske zavesti je treba, pa manj hlapčevstva ter misliti z lastno glavo in ne nasediti hujskačem. — Odbor.

Vrhnika. Pred kakimi dvema meseci smo slišali, da so se javili interesi za nakup nekdanje Froelichove pivovarne in pozneje konzervne tovarne. Nekateri so že vedeli, kdaj bo začela obratovati nova tovarna, ki naj bi izdelovala tekstilno blago. Pa kakor je pri nas večkrat, je tudi tu prišlo nekaj »vmes«. Pri tem se spominjamo na Kressov projekt, ki še danes ni izvršen radi bojazni gospodov, da ne bi dobili vsled tega cenениh delovnih moči, ki bi delali za plačo primerno »napitnini«. Pri zadnjih pogajanjih je bila zopet stara pesem, da potem ne bo delavcev. Seveda so rekli, da jih že sedaj ni, kar pa ni res. Vprašajte ljudi, pa vam bodo povedali, da je delavstva zadosti, samo dela jim dajte in za delo pošteno plačilo! — Vrhniški brezposelni delavci.

Vrhnika. V nedeljo 15. jun. smo imeli sestanek opekarskega delavstva, katerega se je udeležil tudi zastopnik centrale. Naše delo za razmah organizacije gre naprej, čeprav naletimo večkrat na nerazumevanje ali nasprotstva od raznih strani. Vedeti pa moramo, da organizacija ni tukaj samo zato, da nam takoj poskrbi za zvišanje plač, ampak v prvi vrsti zato, da nam kaže pot do boljše bodočnosti, ki nas privede, ako smo vsi delavci, delavci po mišljenju in dejanju. Za nas opekarje je organizacija nekaj novega, saj do zadnjega časa na Vrhniku še noben opekarski delavec ni bil organiziran. Imamo sosede pri skupini usnjarijev in lesnih delavcev, in ti nam bodo dali korajže, da bomo z njimi skupaj nastopali in združeni tudi nekaj pomenili.

Guštanj. Čudno se bo zdelo morebiti čitalcem našega strokovnega lista, da se mi po tako dolgem molčanju vendar enkrat oglašamo. Ali vendar nisimo spali, novic imamo dosti, toliko, da nam v današnjem dopisu ne bo mogoče vse popisati. Toda poskrbeli bomo, da bo prišlo vse v javnost, kajti raz-

mere, ki so v jeklarni v Guštanju, so vredne, da izve o njih delavska javnost.

Pri nas obstoji že 10 let »Klavnica r. z. z. o. z.«, tako bolj na kratko rečeno »Delavska klavnica«, kjer imajo absolutno vodstvo naši tako zvani socialisti in pobešli komunisti. Tu so pač pokazali svojo sposobnost v gospodarstvu. Kljub dobremu prometu imajo danes skoraj pasivo? Bili so v odboru iste tudi dobri in pametni možje, toda večinoma so prostovoljno zapustili svoje funkcije, ako ne, so jih pa meni nič tebi nič enostavno izključili in to samo zato, ker niso odobravali njih gospodarstva. Nazadnje so pa celo tisti člani odbora, ki so najbolj bahali, kako znajo gospodariti, kar čez noč zapustili svoja odborniška mesta in junaško pobeželi menda v sosednjo Avstrijo iz strahu pred oblastjo. Ostali pa kljub temu še nočejo sklicati izrednega občnega zbora menda iz strahu pred javnostjo. Drugi zopet pravijo, da je biti pri koritu dobra. Radovedni smo, kaj bo iz tega sledilo, ker bodo tudi pravila klavnice imela kaj govoriti. — Več kovinarjev članov zadruga.

Potreba privatnega pogrebnega zavoda v Ljubljani.

Prejeli smo:

»Splošno znano je, da obstoji že več časa borba med ravnateljstvom mestnega pogrebnega zavoda ter pogrebnim zavodom g. Ivana Gajška v tem, da hoče prvi obstoj drugega, ki je v cenah solidnejši, odpraviti, dočim se drugi pogrebni zavod bori samo za svoj obstoj, ki je v interesu občinstva opravičen in potreben.

Nimamo nič proti obstoju mestnega pogrebnega zavoda. Toda, kakor so nam še dobro v spominu cene mestnega pogrebnega zavoda v Ljubljani, ko ni imelo to podjetje nikakega konkurenta, tako nam je jasno, kje so vzroki, da je ravnateljstvo mestnega pogrebnega zavoda podvzelo vse korake, da obstoj

pogrebnega zavoda g. Gajška Ivana onemogoči ter si tako zasigura svobodno narekovanje cen ljubljanskim občanom, katerih pretežna večina ima le minimalne dohodke in katerih položaj je vsestransko težak.

Mi vemo, da se zlasti v današnjih časih skoro da nihče ne ozira na blagor celote ter da je vsem glavno le — »kšeft«, in bi bilo pričakovati zlasti od mestnega pogrebnega zavoda, da to razume drugače. Kajti, ni glavno, da se kako podjetje svojega neljubega konkurenta iznebi, temveč glavno je, da se v vsakem oziru in povsod v prid celote in zlasti v prid malih obrtnikov, uradničev in delavstva svobodno navijanje cen omeji. Zato je nujno potrebno, da se dá, kakor v vseh večjih mestih v Jugoslaviji tudi v Ljubljani občinstvu prilika, da si v slučaju smrti poljubno izbere podjetnika pogrebnega zavoda ter se ne prepusti, da bi se uvedel monopol v pogrebni stroki. Potrebno je, da tudi razna društva in strokovne organizacije v svojih glasilih potrebno spregovore ter da apelirajo na merodajno oblast, naj obstoj že obstoječega privatnega pogrebnega zavoda v Ljubljani zasigura.«

V gostilni. Gost (ki reže klobaso): Veš kaj, Joža, ta je pa predebela! — Joža: Koga, klobasa?

Cene: Oh kaj klobasa! Pomisli, dobil sem anonimno pismo, kjer me nekdo imenuje lumpa! — Joža: Ali ti pisava ni znana, saj ta te mora poznati!

Praktičen. Govore, da boš poročil svojo služkinjo, ki te je že tolikokrat okradla, ali si res tako neumen? — Ne, temveč tako pameten, bom vsaj prišel do svojega denarja!

Saperlot! Učitelj: Kakšen priimek je imel Ludovika Pobožnega sin Karel? Le name misli (pri tem se učitelj pogladi po svoji pleši)! — Jožek: Imel je priimek: neumni!

Moderna. Ali želite muzikalno mapo velike ali male oblike? — Gospodična: Tako, da bo šlo deset klobas vanjo.

RADIO

JOŽE MARKEŽ, JESENICE

Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.

Oglejte si stalno radio razstavo!

Pierre l'Ermitte:

Kako sem ubila svojega otroka

Trenutek sta si stala nasproti v mali, s peskom posuti ogradi, ki loči kapelico od drevoredov. Dominik je, kot bi hotel dopolniti svojo misel, pokazal na lepo nebo, ki se je bočilo nad Noirmoutierjem. Lolita pa je drgetala kakor da stoji pred dvobojem.

»Sanjač! ponovi že v tretje, ko iščete ne vem kje, kar Vam cvete morebiti pred vrati!«

Obrne se in odide. Veter se je ujel v njene svetle pšenične lase in se ji zaganjal v lepo belo krilo.

Lolita je izginila za voglom vile »Sveti Pavel«, Dominik pa je še vedno gledal za njo in v glavi mu je zvenela ona porogljiva beseda »sanjač«, ki je takoj ni niti razumel.

Kaj pa, če govori resnico?

Ali se ni on sam zaletel in hoče trmoglavno prestreči beli odblesk popolnoma neznanе zvezde?

Ali ne hlata v svojih blodnih mislih za nedosegljivimi sanjami?

In če je sreča čisto poleg njega, da bi jo lahko z roko zagrabil?

Pa če se ta sreča imenuje — Lolita?

Trinajsto poglavje.

V Dominikovo samoto je stopila Lolita.

Prišla je tako neopaženo kakor če solnčni žarek posije v temno noč.

Nekaj dni po onem srečanju pri kapelici je Dominikova mati povabila Presvesove na čaj. Prišla je seveda tudi Lolita in so se prav pristržno zabavali.

Drugi dan pa Dominik ni vedel kaj početi in je šel gledat, kako igrajo ta slavni tenis, kjer se je najbolj odlikovala Lolita.

Par dni pozneje je bila Lolita kmalu zakrivila strašno nezgodo. Srečala je pismošo, ki je vedel, da se Presvesovi dobro poznajo z Yholdyjevimi, pa je kar njej izročil pošto za oboje, da mu ni bilo treba dalje hoditi po peskasti poti.

Lolita je bila ravno namenjena k Dominiku, da ga v imenu cele družbe povabi, naj pride popoldne k tenisu, zatem pa na čaj in nazadnje bi šli še malo ribe loviti, in bi bila odnesla vsa pisma naravnost k njemu, če je ne bi bil prestregel ujec, ki je v pritlični kuhinji kuharil že drugo vrsto ribje juhe. Četudi je moral gledati na kuho, vendar mu ni ušla nobena stvar!

»Menda ne prinašate naše pošte?« je kakor zaljubljen bivol planil k dekletu.

»Da, da. A pismošo je rekel, da je vse ali skoraj vse za Dominika.«

»Kar sem dajte, kar sem! Jaz sem ujec, kuhar, pismoša in kar hočete. Pa-a-a, ali ne bi pogledali moje juhe?«

»Ravno sem hotela vprašati, kaj tako prijetno diši. Veste, če to daste komu samo poduhati, se mu vzbudi slast, da ga morate povabiti še na obed!«

»O, potem pa, ljuba gospodična, bom prav iz srca vesel, če Vas smem povabiti, da prisedete, ko bo prišla na mizo moja jed... Boste videli, da se kaj takega ne dobi vsak dan in da se pred menoj lahko skrijejo vsi pariški kuharji!«

»Bomo videli!«

»Brez skrbi, naša ljubljena gospica!« sila prijazno odvrne ujec in odkrije velikanski lonec, kjer je v zlatorumeni omaki počasi vrelo kakih petnajst funtov rib, rakov in vsakršnih školjk. Šele prvokrat je kahal tako jed, pa je bilo vse tako napravljeno, da najboljši kuhar ne bi mogel boljše.

Ujec se je nekje v Afriki naučil kuhati to juho, s katero se je na vso moč ponašal. Vsako leto je kahal kake tri ali štiri vrste juhe in najbolj je bil vzhičen, ko so presenečeni gostje molče srkali njegovo naredbo in jim je bilo kar na obrazu brati, kako jim tekne predobra jed.

Dal je pokusiti Loliti, ki je zelo rada polizala kaj dobrega.

»Ijemeni, to obenem hladi in greje!« se je razvnela! »Take juhe pa ne dobite ni pri najboljšem marseilleskem kuharju!«

»E, marseilleski kuharji, pa brez njih!... Toda, če Vas danes ne bo, prihodnjič morate na vsak način priti! Dominik bo jako vesel.«

»Mislite?«

»Ne samo mislim, marveč — Lolita, dobro me poslušajte — sem trdno prepričan.«

»Če ste prepričani, pridem pa že drevi. Ob osmih, kaj ne?«

»Da, da. In potem Vas še domov pospremimo.«

»Vi?«

»Menim, da rajši vidite, če gre kdo drugi z Vami?«

Lolita se zvonko zasmije in odide.

Ko je bil ujec zopet sam pred svojim kotličem, je kar s privitimi rokavi pograbil pisma in jih začel prelagati. Izbral je štiri, ki so imela nekoliko sumljivo pisavo — kar priteče Dominik, ki mu je povedala Lolita, da je prinesla pošto.

»Ali je zame kakšno pismo?«

»Na, dragec, to ti je vse skupaj!«

Mladenič hlastno seže po pismih, a tudi tokrat ne najde, kar je pričakoval. Dasiravno je sklenil, da bo molčal, vendar nejevoljno pripomni:

»Spet nič od župnika! To pa tudi ni samo sebi! Da bi mi vsaj dečki kaj pisali!«

»Ti si pa zares čuden! Kolikokrat sem ti že rekel, da si radi župnikovih pisem nikar toliko ne beli glave! Misliš, da mu je kaj mar za te? Le boj se! Zabava se in raztresa denar, ki sta mu ga dala z materjo, resne opravke pa je odložil za kesneje. Lahko, da je tudi hišniku naročil, naj mu vso pošto spravi in mu jo bo izročil šele po povratku v mesto? ... Sicer pa popolnoma razumem njegovo ravnanje!«

»Jaz pa prav nič!«

»Kaj bo mlad človek! ... Pa-a-a, povej mi rajši, kako se ti vidi moja juha. Ali ni za spoznanje mledna?«

Dominiku pa ni bilo do ujevega besedičenja. Nepremično je gledal v daljavo, kar je uja še bolj razdražilo.

»Pusti že vendar iz misli tega črnosukeža! Ej, ko bi bil jaz na tvojem mestu, Dominik, ko bi bil jaz na tvojem mestu! ... A, čakaj, mislim, da te Lolita kliče? Nu, zdaj bo že kaj bolj zanimivega.«

Res ga je zvala Lolita.

Ko je Dominik odšel iz kuhinje, ga ujec ni izpustil iz oči. Videl je, kako je spustil v vodo svoj črnobeli čoln, pomagal Loliti vstopiti, se odrgal od rtica Souzeaux in zavil proti igrišču vile »Kermimie.«